

MEMORIAŁ
General Marii Wittek

++ *for Ksaw* VM
PIEKARSKA Wanda

POW

52P-2W2

Warszawa

ps. "Pocieszna"

(1893 - 1972)

3064 / WSK

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — PIĘKARSKA Wende

ps. „Pociecha”

3064/WSK

I/1. Relacja ✓ K. 24, s. 24

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora —

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację ✓ K. 10, s. 10

III/1 – Materiały dotyczące rodziny relatora —

III/2 – Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 – Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III/4 – Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 – inne... —

IV. Korespondencja —

V. Nazwiskowe karty informacyjne ✓ 9

VI. Fotografie ✓ zob. też. I/1/5, I/2/3, I/2/14, II/1

Relacja:

- Relacja Wandy Piękarskiej pnestana e-mailem 18. II. 2006r. pnel A. Cieślak, msp. k. 2, s. 1-2.
- Relacja j-w. pnestana 23. III. 06. (opr. A. Cieślak i J. Dufrot. k. 2, s. 3-4
- Trzy relacje-biogramy Wandy Piękarskiej opr. i pnywane pnel M. Suleja - 5. XI. 2001. Fotogr. Msp. Ksero k. 4, s. 5-8
M. Suleja i W. Miętela - (ms 2. XI. 03). Fotogr. Msp. Ksero, k. 5, s. 9-13.
M. Suleja i W. Miętela - uzupełniony, Fotogr. Msp. Ksero, k. 4, s. 14-17.
- Relacja opr. pnel E. Skerska. - Kompilacja, 1. IX. 07. Msp, z odgrypiem uwagami, oryg. k. 4, s. 18-21.
- Biogram Piękarskiej Wandy opr. pnel E. 2, D. Kr. i E. Skerska 18. IX. 2007. Msp. Oryg. k. 3, s. 22-24.

Wanda Piekarska (1893 – 1972)

Wanda Piekarska urodziła się 17.03.1893 r. w Radomiu, jako jedno z siedmiorga dzieci Józefa i Marii Konstancji z Okulskich. W 1912 r. ukończyła Szkołę Handlową. W latach szkolnych należała do kółek samokształceniowych, a od 1910 r. do organizacji „Zarzewie”, pełniła też funkcję członka Zarządu Oddziału Radomskiego tej organizacji. Brała udział w antyrosyjskich akcjach bojkotu szkolnego, za co została ukarana czasowym wydaleniem ze szkoły.

Dzięki stypendium ufundowanemu przez grono nauczycielskie mogła podjąć studia chemiczne na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu w Bernie. Od 1913 r. kontynuowała je na Uniwersytecie Jagiellońskim. W Krakowie brała nadal aktywny udział w pracy „Zarzewia” i w Polskich Drużynach Strzeleckich. Ukończyła kursy rekruckie i podoficerskie. Jesienią 1913 r. została mianowana komendantką Oddziału Żeńskiego Drużyn Strzeleckich.

Od 12 sierpnia 1914 r. pełniła służbę w Oddziale Wywiadowczym I Brygady Legionów. Po jego rozwiązaniu pełniła służbę (luty-lipiec 1915 r.) w Oddziale Lotnym POW, jako kurierka „Pociecha”. W tym czasie, wykonując zadania kurierskie i wywiadowcze, siedmiokrotnie przechodziła linię frontu.

Od połowy 1916 r. pracowała w Oddziale Ewidencji Komendy Naczelnej POW, potem w biurze Komisji Wojskowej Tymczasowej Rady Stanu, a następnie w redakcji czasopisma „Rząd i Wojsko”. Mieszkając w Warszawie pracowała udzielając korepetycji i ucząc na kursach dla dorosłych. Od listopada 1917 r. do lipca 1919 r. była urzędniczką Sądu Apelacyjnego. Podjęła też ponownie studia, tym razem na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Warszawskiego, jednakże nie zdołała ich pogodzić z działalnością niepodległościową.

Od listopada 1918 r. służyła w żandarmerii polowej POW. Od maja 1919 r. do września 1921 r. – w Wydziale Instruktoerek Oświatowych Naczelnego Dowództwa WP.

Po zakończeniu działań wojennych pracowała w redakcji „Przeglądu Technicznego”, a następnie – od stycznia 1925 r. – jako laborantka w Podlaskiej Wytwórni Samolotów w Białej Podlaskiej. Udzielała się tam społecznie pracując w bibliotece zakładowej oraz działała w związkach zawodowych.

Na początku lat 30. Po raz kolejny podjęła studia, tym razem na Politechnice Warszawskiej, lecz i tym razem ich nie ukończyła z powodu trudności materialnych.

W latach 1925-1933 należała do Zarządu Związku Legionistów i Peowiaków. Od 1928 r. czynna w Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet. Od 1933 r. była wiceprzewodniczącą Stowarzyszenia Byłych Drużniaczek oraz członkiem Sądu Koleżeńskiego Związku Peowiaków.

W styczniu 1934 r. powróciła na stałe do Warszawy, podejmując pracę w laboratorium Instytutu Metalurgii i Metaloznawstwa Politechniki Warszawskiej.

W 1939 r. wstąpiła do ZWZ. Zawiadomiona o aresztowaniu brata opuściła Warszawę i przeniosła się w rodzinne strony, do Jedlni koło Radomia, aby opiekować się bratankami. Została aresztowana przez gestapo 24 kwietnia 1941 r. Trzy miesiące więziona w Radomiu, została następnie wywieziona do Ravensbruck.

Przeżyła obóz; po oswobodzeniu w 1945 r. powróciła do Jedlni i mieszkała tam aż do śmierci 15 listopada 1972 r. Własnej rodziny nie założyła.

Za służbę w Oddziale Wywiadowczym I Brygady i Oddziale Lotnym w latach 1914-1915 Wanda Piekarska Dekretem Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza z dnia 17 maja 1922 r. została odznaczona Orderem Virtuti Militari V klasy (l.k. 7569). We wniosku napisano: *Od sierpnia 1914 r. ob. Wanda Piekarska prowadzi wywiady taktyczne na Radom, Kozienice, Itzę, Przedbórz – aresztowana kolkakrotnie, spokojnym i mężnym zachowaniem uchodzi niebezpieczeństwu. Pełna opanowania i męstwa przedostaje się przez front, pełząc między liniami okopów nieprzyjacielskich; aresztowana przez Austriaków zachowuje się z godnością i odmawia złożenia raportu wywiadowczego, który całkowicie donosi do Sztabu I Brygady.*

20 I 1915 r. przedostaje się wśród licznych niebezpieczeństw do Warszawy i tylko dzięki niezwyklej przytomności umysłu unika aresztowania w Płocku przez żandarmerię rosyjską. W Warszawie pracuje pod rozkazami Komendy POW i przewozi materiały wybuchowe z Kijowa do Warszawy. Podróż tę odbywa w niezwykle ciężkich warunkach, wymykając się żandarmom, z całą świadomością niebezpieczeństwa i grozy kary śmierci. Wypełnia swój obowiązek wykazując męską odwagę i śmiałość.

Prócz VM, Wanda Piekarska była odznaczona także Krzyżem Niepodległości z Mieczami i Krzyżem POW.

Brat Wandy, Jan Piekarski, żołnierz ZWZ, został zamordowany w Oświęcimiu w 1941 r. Siostra Zofia i bratowa Stanisława zostały rozstrzelane w Pińczowie. Siostra Jadwiga (VM) zginęła w Powstaniu Warszawskim.

Źródła: CAW VM 25-1813; Cz. Łukomski, B. Polak i in., *Kawalerowie Virtuti*, zeszyt próbny, t. II cz. 1, Koszalin 1991; Misztal Wiesław, Sulej Mirosław, *Kurierka I Brygady Legionów*, „Kombatant” 2002 nr 1 (131) s. 12-13; Przybyszewski Stanisław M., *Siostry Piekarskie. Jadwiga (1905-1944); Wanda 1893-1972*, „Tygodnik Radomski” 1989 nr 23, s. 9.

del. do g. 313/06
Przysięga A. Gieslik 23/11/06 le-mat/

1/1/3 B313
oprac A. Gieslik i J. Dufret

PIEKARSKA Wanda (1893 – 1972)

Wanda Piekarska urodziła się 17 marca 1893 r. w Radomiu jako jedno z siedmiorga dzieci Józefa i Marii Konstancji z Okulskich. W latach szkolnych należała do kółek samokształceniowych. Brała również udział w antyrosyjskich akcjach bojkotu szkolnego, za co została ukarana czasowym wydaleniem ze szkoły. W 1910 r. wstąpiła do organizacji „Zarzewie”, w której pełniła funkcję członka Zarządu Oddziału Radomskiego.

W 1912 r. ukończyła Szkołę Handlową. Stypendium ufundowane przez grono nauczycielskie umożliwiło jej podjęcie studiów chemicznych na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu w Bernie. Od 1913 r. kontynuowała je na Uniwersytecie Jagiellońskim. Podczas pobytu w Krakowie wstąpiła do Oddziału Żeńskiego Polskich Drużyn Strzeleckich, gdzie ukończyła kursy rekruckie i podoficerskie, uzyskując stopień podoficera sanitarnego. Jesienią 1913 r. została komendantką Oddziału Żeńskiego PDS. Nadal brała też aktywny udział w działalności „Zarzewia”.

Po wybuchu wojny od 12 sierpnia 1914 r. do lutego 1915 r. pełniła służbę w Oddziale Wywiadowczym I Brygady Legionów. Głośnym echem odbiło się jej aresztowanie przez żołnierzy austriackich – za odmowę złożenia raportu wywiadowczego spędziła dwa miesiące w więzieniu. Udało jej się natomiast uniknąć więzienia rosyjskiego, mimo że została zatrzymana przez Rosjan w pasie przyfrontowym.

Po rozwiązaniu Oddziału Wywiadowczego, od lutego do lipca 1915 r. Piekarska służyła w Oddziale Lotnym POW. Jako kurierka pod pseudonimem „Pociecha” siedmiokrotnie przekraczała linię frontu, m.in. przewożąc do Warszawy materiały wybuchowe z Kijowa. Od połowy 1916 r. pracowała w Oddziale Ewidencji Komendy Naczelnej POW, potem od maja 1915 r. do 1 grudnia 1917 r. w redakcji czasopisma „Rząd i Wojsko”, a następnie w biurze Komisji Wojskowej Tymczasowej Rady Stanu. W tym czasie utrzymywała się z udzielania korepetycji, uczyła również na kursach dla dorosłych. Od listopada 1917 r. do lipca 1919 r. była urzędniczką Sądu Apelacyjnego. Podjęła też ponownie studia, tym razem na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Warszawskiego, jednakże nie zdołała ich pogodzić z działalnością niepodległościową.

Od listopada 1918 r. służyła w żandarmerii polowej POW. Od maja 1919 r. do września 1921 r. – w Wydziale Instruktoerek Oświatowych Naczelnego Dowództwa WP.

Po zakończeniu działań wojennych pracowała w redakcji „Przeglądu Technicznego”, a następnie - od stycznia 1925 r. – jako laborantka w Wytwórni Samolotów w Białej Podlaskiej. Udzielała się tam społecznie pracując w bibliotece zakładowej oraz działając w związkach zawodowych.

W latach 1925-1933 należała do Zarządu Związku Legionistów i Peowiaków. W 1928 r. wstąpiła do Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet. Od 1933 r. była wiceprzewodniczącą Stowarzyszenia Byłych Drużyniaczek oraz członkinią Sądu Koleżeńskiego Związku Peowiaków .

W styczniu 1934 r. powróciła na stałe do Warszawy, gdzie podjęła pracę w laboratorium Instytutu Metalurgii i Metaloznawstwa Politechniki Warszawskiej. Na Politechnice rozpoczęła również studia, nie ukończyła ich jednak z powodu trudności materialnych.

Po wybuchu II wojny światowej w 1939 r. wstąpiła do ZWZ. Zawiadomiona o aresztowaniu brata opuściła Warszawę i przeniosła się w rodzinne strony, do Jedlni koło Radomia, aby opiekować się bratankami. 24 kwietnia 1941 r. została aresztowana przez gestapo. Po trzymiesięcznym pobycie w więzieniu w Radomiu, została wywieziona do obozu koncentracyjnego w Ravensbruck.

Przeżyła obóz. Po oswobodzeniu w 1945 r. powróciła do Jedlni i mieszkała tam aż do śmierci 15 listopada 1972 r. Własnej rodziny nie założyła.

Wanda Piekarska dekretem Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza z dnia 17 maja 1922 r. została odznaczona Orderem Virtuti Militari V klasy (l.k. 7569). Otrzymała również KNzM i Krzyż POW.

Brat Wandy, Jan Piekarski, żołnierz ZWZ, został zamordowany w Oświęcimiu w 1941 r. Siostra Zofia i bratowa Stanisława zostały rozstrzelane w Pińczowie. Siostra Jadwiga (VM) zginęła w Powstaniu Warszawskim.

Źródła: CAW VM 25-1813; Cz. Łukomski, B. Polak i in., *Kawalerowie Virtuti*, zeszyt próbny, t. II cz. 1, Koszalin 1991; Dufurat J., *Kobiety...*, passim; Misztal W., Sulej M., *Kurierka I Brygady Legionów*, „Kombatant” 2002 nr 1 (131) s. 12-13; Pełczyńska W., *Kobieta w walce o niepodległość*, w: *Dziesięciolecie...*, s.871; **Piekarska W.**, *Jeden z przejazdów po broń*, w: *Wierna Służba*, s. 262-264; **taż**, *Z Kielc do Zagórza*, w: *Wierna Służba*, s.92-93; Przybyszewski S. M., *Siostry Piekarskie. Jadwiga (1905-1944); Wanda 1893-1972*, „Tygodnik Radomski” 1989 nr 23, s. 9; Walewska M., *Pamiętnik z okresu I wojny światowej*, BN, rkps, akc. 11019, k. 4.

Wanda PIEKARSKA

(1893-1972)

Urodziła się 17 marca 1893r. w Radomiu jako córka Józefa i Marii Konstancji z Okulskich. Jej ojciec był kupcem. Miała trzech braci – Aleksandra, Henryka i Jana oraz trzy siostry – Zofię, Jadwigę i Leokadię.

W 1912r. ukończyła 7 – klasową Szkołę Handlową Żeńską w Radomiu. Od 1906r. należała do kół samokształceniowych Młodzieży Narodowej, a od 1910r. do „Zarzewia”. Organizowała koła „Zarzewia” w młodszych klasach swojej szkoły oraz bojkot szkół rosyjskich, łamistrajków szkolnych i świąt dynastii Romanowych. Za organizowanie bojkotu świąt Romanowych została wydalona ze szkoły, lecz po dwóch dniach cofnięto tę decyzję. Była także członkiem Zarządu Oddziału Radomskiego „Zarzewia”.

Po maturze otrzymała stypendium ufundowane przez grono nauczycielskie swojej szkoły i wyjechała do Szwajcarii, gdzie podjęła studia chemiczne na Wydziale Matematyczno – Przyrodniczym Uniwersytetu w Brnie. Od 20 marca 1913r. kontynuowała te studia w Krakowie na UJ. Po przybyciu do Krakowa zaangażowała się natychmiast w działalność „Zarzewia” i Polskich Drużyn Strzeleckich. W Drużynach Strzeleckich ukończyła szkołę rekrucką i podoficerską uzyskując po złożeniu egzaminów stopień podoficera sanitarnego. Jesienią 1913r. została mianowana komendantką Oddziału Żeńskiego Drużyn Strzeleckich.

W dniu 12 sierpnia 1914r. została powołana do służby w Oddziale Wywiadowczym I Brygady Legionów w którym pozostała do jego rozwiązania. Od lutego do lipca 1915r. pełniła, pod ps. Pocięcha, służbę kurierki Oddziału Lotnego POW.

Wykonując zadania wywiadowcze i kurierskie siedmiokrotnie przechodziła w tym czasie przez linię frontu.

Za ten okres służby niepodległościowej została odznaczona Dekretem Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza z dnia 17 maja 1922r. Orderem Virtuti Militari V klasy (L.k. 7569).

We wniosku o nadanie tego oznaczenia sporządzonym w dniu 1 kwietnia 1922r. informowano: *„Od sierpnia 1914r. ob. Wanda Piekarska prowadzi wywiady taktyczne na Radom, Kozienice, Ilżę, Przedbórz – aresztowana kilkakrotnie, spokojnym i mężnym zachowaniem uchodzi niebezpieczeństwu. Pełna opanowania i męstwa przedostaje się przez front, pełnząc między liniami okopów nieprzyjacielskich; aresztowana przez Austriaków zachowuje się z godnością i odmawia złożenia raportu wywiadowczego, który całkowicie donosi do Sztabu I Brygady.*

20. I. 1915r. przedostaje się wśród licznych niebezpieczeństw do Warszawy i tylko dzięki niezwyklej przytomności umysłu unika aresztowania w Płocku przez żandarmerię rosyjską.

W Warszawie pracuje pod rozkazami Komendy POW i przewozi materiały wybuchowe z Kijowa do Warszawy. Podróż tę odbyła w niezwykle ciężkich warunkach, wymykając się żandarmom, z całą świadomością niebezpieczeństwa i grozy kary śmierci. Wypełniła swój obowiązek wykazując męską odwagę i śmiałość.”

Za służbę wywiadowczą i kurierską w I Brygadzie Legionów i w POW w okresie międzywojennym została odznaczona także Krzyżem Niepodległości z Mieczami oraz Krzyżem POW.

W połowie 1916r. została przydzielona przez Komendę Oddziału Żeńskiego POW do pracy w Oddziale Ewidencji Naczelnej Komendy POW. Następnie, od początku 1917r. do 20 maja tego roku pracowała w biurze Komisji Wojskowej Tymczasowej Rady Stanu, a od 20 maja do 1 grudnia 1917r. w administracji „Rządu i Wojska”.

Od lat 1915 – 1916 pracowała w Warszawie także zarobkowo udzielając lekcji prywatnych i nauczając na Kursach dla Dorosłych. Natomiast od 1 listopada 1917r. do 1 lipca 1919r. pracowała jako urzędniczka Sądu Apelacyjnego w Warszawie. Ukończyła kurs dla urzędniczek sądowych. W 1917r. wróciła do studiów, tym razem na

Wydziale Filozoficznym UW. Jednakże z powodu prac niepodległościowych po kilku miesiącach zmuszona była zrezygnować.

Pod koniec listopada 1918r. zgłosiła się do służby w zandarmerii polowej POW w Warszawie. Od 1 maja 1919r. do 30 września 1921r. pracowała w Wydziale Instruktoerek Oświatowych przy Naczelnym Dowództwie WP.

Po zakończeniu wojny i rozwiązaniu Wydziału Instruktoerek, od 1 października 1921r. pracowała dorywczo w redakcji „Przeglądu Technicznego” oraz w Banku dla Handlu i Przemysłu. W dniu 1 stycznia 1925r. zatrudniła się w Podlaskiej Wytwórni Samolotów w Białej Podlaskiej jako laborantka, a następnie kierowniczka laboratorium. Pracowała tam do 31 grudnia 1933r. Na początku lat 30 – tych podjęła studia na Politechnice Warszawskiej, lecz po trzech semestrach przerwała je z powodu, jak sama określiła, trudności materialnych.

W okresie pobytu w Białej Podlaskiej, w latach 1926 - 1933 była członkiem Zarządu Związku Legionistów i Peowiaków, a od 1933r. wiceprzewodniczącą Stowarzyszenia Drużyniaczek i Starszych Kurierek oraz członkiem Sądu Koleżeńskiego Związku Peowiaków. Od 1928r. pracowała także w Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet. Uczestniczyła także w działalności związków pracowniczych na terenie Podlaskiej Wytwórni Samolotów oraz pracowała społecznie jako kierowniczka Biblioteki Pracowników PWS.

Od 1 stycznia 1934r. pracowała jako laborantka w Instytucie Metalurgii i Metaloznawstwa Politechniki Warszawskiej.

Od jesieni 1939r. należała do ZWZ w Warszawie. Po aresztowaniu swego rodzeństwa wyjechała do Jedlni koło Radomia, aby zająć się bratankami. W dniu 24 kwietnia 1941r. została jednak aresztowana, a następnie, po 3 miesiącach pobytu w więzieniu radomskim, została wywieziona do Ravensbrück. Po uwolnieniu z obozu w maju 1945r. wróciła do Jedlni, gdzie żyła do śmierci. Zmarła w dniu 15 listopada 1972r. Została pochowana w grobowcu rodzinnym na cmentarzu parafialnym w Jedlni, gdzie znajdują się również symboliczne groby jej brata Jana, żołnierza ZWZ, straconego w Oświęcimiu w 1941r, siostry Zofii rozstrzelanej w Pińczowie w 1941r., bratowej Stanisławy, rozstrzelanej w Pińczowie w 1942r. oraz siostry Jadwigi, która zginęła w Powstaniu Warszawskim i była odznaczona przez Dowódcę AK Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari.

Źródła:

CAW, syg. VM 25-1813 (Wanda Piekarska).

Dz. Pers. NP. i NW Nr 59 z dnia 30 grudnia 1922r.

Słownik uczestniczek ....., s. 315 – 316.

Getter M., Piekarska Jadwiga, PSB, t. 26, Wrocław 1981, s. 58.

Puchalski Z., Wawrzyński T., Krzyż i Medal Niepodległości, Warszawa 1094, s. 86.

Piekarska Wanda (oprac. red.), PSB, t. 26, Wrocław 1981, s. 59.

Wanda PIEKARSKA -ms 2x403

Urodziła się 17 maja 1893 r. w Radomiu jako córka Józefa i Marii Konstancji z Okulskich. Jej ojciec był kupcem. Miała trzech braci – Aleksandra, Henryka i Jana oraz trzy siostry – Zofię, Jadwigę i Leokadię.

W 1912 r. ukończyła 7 – klasową Szkołę Handlową Żeńską w Radomiu. Od 1906 r. należała do kół samokształceniowych Młodzieży Narodowej, a od 1910 r. do „Zarzewia”. Organizowała koła „Zarzewia” w młodszych klasach swojej szkoły oraz bojkot szkół rosyjskich, łamistrajków szkolnych i świąt dynastii Romanowych. Za organizowanie bojkotu świąt Romanowych została wydalona ze szkoły, lecz po dwóch dniach cofnięto tę decyzję. Była także członkiem Zarządu Oddziału Radomskiego „Zarzewia”.

Po maturze otrzymała stypendium ufundowane przez grono nauczycielskie swojej szkoły i wyjechała do Szwajcarii, gdzie podjęła studia chemiczne na Wydziale Matematyczno – Przyrodniczym Uniwersytetu w Brnie. Od 20 marca 1913 r. kontynuowała te studia w Krakowie na Uniwersytecie Jagiellońskim. Po przybyciu do Krakowa zaangażowała się natychmiast w działalność „Zarzewia” i Polskich Drużyn Strzeleckich. W Drużynach Strzeleckich ukończyła szkołę rekrucką i podoficerską uzyskując po złożeniu egzaminów stopień podoficera sanitarnego. Jesienią 1913 r. została mianowana komendantką Oddziału Żeńskiego Drużyn Strzeleckich.

W dniu 12 sierpnia 1914 r. została powołana do służby w Oddziale Wywiadowczym I Brygady Legionów w którym pozostała do jego rozwiązania. Od lutego do lipca 1915 r. pełniła, pod ps. Pocięcha, służbę kurierki Oddziału Lotnego POW.

Wykonując zadania wywiadowcze i kurierskie siedmiokrotnie przechodziła w tym czasie przez linię frontu.

Za ten okres służby niepodległościowej została odznaczona Dekretem Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza z dnia 17 maja 1922 r. Orderem Virtuti Militari V klasy (L.k. 7569).

We wniosku o nadanie tego oznaczenia sporządzonym w dniu 1 kwietnia 1922 r. informowano: *„Od sierpnia 1914 r. ob. Wanda Piekarska prowadzi wywiady taktyczne na Radom, Koziernice, Iłżę, Przedbórz – aresztowana kilkakrotnie, spokojnym i mężnym zachowaniem uchodzi niebezpieczeństwu. Pełna opanowania i męstwa przedostaje się przez front, pełną między liniami okopów nieprzyjacielskich; aresztowana przez Austriaków zachowuje się z godnością i odmawia złożenia raportu wywiadowczego, który całkowicie donosi do Sztabu I Brygady.*

20. I. 1915 r. przedostaje się wśród licznych niebezpieczeństw do Warszawy i tylko dzięki niezwyklej przytomności umysłu unika aresztowania w Płocku przez żandarmerię rosyjską.

W Warszawie pracuje pod rozkazami Komendy POW i przewozi materiały wybuchowe z Kijowa do Warszawy. Podróż tę odbyła w niezwykle ciężkich warunkach, wymykając się żandarmom, z całą świadomością niebezpieczeństwa i grozy kary śmierci. Wypełniła swój obowiązek wykazując męską odwagę i śmiałość.”

Za służbę wywiadowczą i kurierską w I Brygadzie Legionów i w POW w okresie międzywojennym została odznaczona także Krzyżem Niepodległości z Mieczami oraz Krzyżem POW.

W połowie 1916 r. została przydzielona przez Komendę Oddziału Żeńskiego POW do pracy w Oddziale Ewidencji Naczelnej Komendy POW. Następnie, od początku 1917 r. do 20 maja tego roku pracowała w biurze Komisji Wojskowej Tymczasowej Rady Stanu, a od 20 maja do 1 grudnia 1917 r. w administracji „Rządu i Wojska”.

Od lat 1915 – 1916 pracowała w Warszawie także zarobkowo udzielając lekcji prywatnych i nauczając na Kursach dla Dorosłych. Natomiast od 1 listopada 1917 r. do 1 lipca 1919 r. pracowała jako urzędniczka Sądu Apelacyjnego w Warszawie. Ukończyła kurs dla urzędniczek sądowych. W maju 1918 r. wróciła do studiów, tym razem na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Warszawskiego. W jej aktach studenckich

zachowało się curriculum vitae dołączone do podania z 4 maja 1918 r. o zaliczenie w poczet słuchaczy zwyczajnych Wydziału Filozoficznego. Pisała: „Urodziłam się w Radomiu dnia 17 maja 1893 r. Początkowe nauki pobierałam w domu. Średnią szkołę, a mianowicie 7-klasową Szkołę Handlową Żeńską ukończyłam w Radomiu w roku szkolnym 1911/12. Rada Pedagogiczna powyższej szkoły z własnej inicjatywy utworzyła stypendium i zaofiarowała mi na prowadzenie studiów uniwersyteckich. Strudla swe rozpoczęłam w Bernie w Szwajcarii, jako słuchaczka rzeczywista wydziału medycznego, po półroczu jednak przenieśliśmy się do Krakowa, aby słuchać nauk matem.-przyrodniczych. Tutaj zostałam zaliczoną na podstawie świadectwa Szkoły Handlowej do słuchaczy nadzwyczajnych. Za wskazówką Dziekana Wydziału Filozof. składałam egzamin w 8-klasowej Szkole filologicznej im. Staszica w Lublinie z propedeutyki filozofii, co miało zdecydować o zaliczeniu mnie w poczet słuchaczy zwyczajnych Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wybuch wojny przeszkodził mi w dalszych staraniach uzyskania praw, jako też i studiach. Obecnie pragnąc kontynuować naukę składam dołączone podanie do jego Magnificencji Rektora Uniwersytetu w Warszawie oraz zaświadczenie p. St. Makowskiego b. asystenta przy Katedrze Mineralogii w Krakowie oraz Ministerstwa Sprawiedliwości o posiadanych dokumentach, które obecnie znajdują się w Uniwersytecie Jagiellońskim. Czynię starania o wycofanie ich stamtąd, aby mógł złożyć wraz ze świadectwem odejścia w kancelarii Sekretariatu Uniwersytetu Warszawskiego.”

3 czerwca 1918 r. została immatrykulowana jako studentka Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Warszawskiego. Przez 3 semestry czyli od czerwca 1918 r. do września 1920 r. uczestniczyła w zajęciach. W jej indeksie są zapisane w semestrze letnim 1918 r. ćwiczenia z fizyki z Wieruszem-Kowalskim, wykłady i ćwiczenia z mikrochemii z Thuguttem, wykłady o Powstaniu Kościuszkowskim z Dembińskim. W semestrze zimowym 1919/1920 r. logika Arystotelesa z Kotarbińskim, wykłady o Słowackim i Romantyzmie z Kleinerem, socjologia z Petrażyckim. W semestrze letnim 1920 r. chemia metali i nowe teorie w chemii z Jabłczyńskim, chemia fizyczna ze Świętosławskim, fizyka z Pieńkowskim, psychologia z Witkowskim i znów socjologia z Petrażyckim.

Z powodu prac niepodległościowych po trzecim semestrze czyli w sierpniu 1920 r. zmuszona była definitywnie zrezygnować ze studiów. Pod koniec listopada 1918 r. zgłosiła się do służby w żandarmerii polowej POW w Warszawie. Od 1 maja 1919 r. do 30 września 1921 r. pracowała w Wydziale Instruktoerek Oświatowych przy Naczelnym

Dowództwie WP. W 1918 r. zamieszkiwała w Warszawie przy ul. Białej 4 m. 1, ale jeszcze w tym samym roku zmieniła adres na ul. Litewską 2 m. 9.

Po zakończeniu wojny i rozwiązaniu Wydziału Instruktorów, od 1 października 1921 r. pracowała dorywczo w redakcji „Przeglądu Technicznego” oraz w Banku dla Handlu i Przemysłu. W dniu 1 stycznia 1925 r. zatrudniła się w Podlaskiej Wytwórni Samolotów w Białej Podlaskiej jako laborantka, a następnie kierowniczką laboratorium. Pracowała tam do 31 grudnia 1933 r. Na początku lat 30 – tych podjęła studia na Politechnice Warszawskiej, lecz po trzech semestrach przerwała je z powodu, jak sama określiła, trudności materialnych.

W okresie pobytu w Białej Podlaskiej, w latach 1926 - 1933 była członkiem Zarządu Związku Legionistów i Peowiaków, a od 1933 r. wiceprzewodniczącą Stowarzyszenia Drużyniaczek i Starszych Kurierów oraz członkiem Sądu Koleżeńkiego Związku Peowiaków. Od 1928 r. pracowała także w Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet. Uczestniczyła także w działalności związków pracowniczych na terenie Podlaskiej Wytwórni Samolotów oraz pracowała społecznie jako kierowniczką Biblioteki Pracowników PWS.

Od 1 stycznia 1934 r. pracowała jako laborantka w Instytucie Metalurgii i Metaloznawstwa Politechniki Warszawskiej. Mieszkała w Warszawie przy ul. Brzozowej 2. W 2 połowie lat 30-tych jako przewodnicząca Związku Drużyniaczek reprezentowała tę organizację w Zarządzie Wojewódzkim Federacji Polskich Związków Obrońców Ojczyzny.

Od jesieni 1939 r. należała do ZWZ w Warszawie. Po aresztowaniu swego rodzeństwa wyjechała do Jedlni koło Radomia, aby zająć się bratankami. W dniu 24 kwietnia 1941 r. została jednak aresztowana, a następnie, po 3 miesiącach pobytu w więzieniu radomskim, została wywieziona do Ravensbrück. Po uwolnieniu z obozu w maju 1945 r. wróciła do Jedlni, gdzie żyła do śmierci. Zmarła w dniu 15 listopada 1972 r. Została pochowana w grobowcu rodzinnym na cmentarzu parafialnym w Jedlni, gdzie znajdują się również symboliczne groby jej brata Jana, żołnierza ZWZ, straconego w Oświęcimiu w 1941 r, siostry Zofii rozstrzelanej w Pińczowie w 1941 r., bratowej Stanisławy, rozstrzelanej w Pińczowie w 1942 r. oraz siostry Jadwigi, która zginęła w Powstaniu Warszawskim i była odznaczona przez Dowódcę AK Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari.

Źródła:

AAN, FPZOO, t. 13, k. 27, poz. 25; AUW, nr albumu 2697 (Piekarska Wanda); CAW, syg. VM 25-1813 (Piekarska Wanda) – Dz. Pers. NP. i NW Nr 59 z dnia 30 grudnia 1922 r. – Słownik uczestniczek ..., s. 315, 316 – PSB, t. 26, Wrocław 1981, s. 58, biogr. Piekarskiej Jadwigi, oprac. Getter M., tamże, s. 59, biogr. Piekarskiej Wandy (oprac. red.) – Puchalski Z., Wawrzyński T., Krzyż i Medal Niepodległości, Warszawa 1094, s. 86.

1/1/14

Wanda PIEKARSKA

Urodziła się 17 marca 1893 r. w Radomiu jako córka Józefa i Marii Konstancji z Okulskich. Jej ojciec był kupcem. Miała trzech braci – Aleksandra, Henryka i Jana oraz trzy siostry – Zofię, Jadwigę i Leokadię.

W 1912 r. ukończyła 7 – klasową Szkołę Handlową Żeńską w Radomiu. Od 1906 r. należała do kół samokształceniowych Młodzieży Narodowej, a od 1910 r. do „Zarzewia”. Organizowała koła „Zarzewia” w młodszych klasach swojej szkoły oraz bojkot szkół rosyjskich, łamistrajków szkolnych i świąt dynastii Romanowych. Za organizowanie bojkotu świąt Romanowych została wydalona ze szkoły, lecz po dwóch dniach cofnięto tę decyzję. Była także członkiem Zarządu Oddziału Radomskiego „Zarzewia”.

Po maturze otrzymała stypendium ufundowane przez grono nauczycielskie swojej szkoły i wyjechała do Szwajcarii, gdzie podjęła studia chemiczne na Wydziale Matematyczno – Przyrodniczym Uniwersytetu w Brnie. Od 20 marca 1913 r. kontynuowała te studia w Krakowie na UJ. Po przybyciu do Krakowa zaangażowała się natychmiast w działalność „Zarzewia” i Polskich Drużyn Strzeleckich. W Drużynach Strzeleckich ukończyła szkołę rekrucką i podoficerską uzyskując po złożeniu egzaminów stopień podoficera sanitarnego. Jesienią 1913 r. została mianowana komendantką Oddziału Żeńskiego Drużyn Strzeleckich.

W dniu 12 sierpnia 1914 r. została powołana do służby w Oddziale Wywiadowczym I Brygady Legionów w którym pozostała do jego rozwiązania. Od lutego do lipca 1915 r. pełniła, pod ps. Pocięcha, służbę kurierki Oddziału Lotnego POW.

Wykonując zadania wywiadowcze i kurierskie siedmiokrotnie przechodziła w tym czasie przez linię frontu.

Za ten okres służby niepodległościowej została odznaczona Dekretem Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza z dnia 17 maja 1922 r. Orderem Virtuti Militari V klasy (L.k. 7569).

We wniosku o nadanie tego oznaczenia sporządzonym w dniu 1 kwietnia 1922 r. informowano: *„Od sierpnia 1914 r. ob. Wanda Piekarska prowadzi wywiady taktyczne na Radom, Koziencice, Ilzę, Przedbórz – aresztowana kilkakrotnie, spokojnym i mężnym zachowaniem uchodzi niebezpieczeństwu. Pełna opanowania i męstwa przedostaje się przez front, pełząc między liniami okopów nieprzyjacielskich; aresztowana przez Austriaków zachowuje się z godnością i odmawia złożenia raportu wywiadowczego, który całkowicie donosi do Sztabu I Brygady.*

20. I. 1915 r. przedostaje się wśród licznych niebezpieczeństw do Warszawy i tylko dzięki niezwyklej przytomności umysłu unika aresztowania w Płocku przez żandarmerię rosyjską.

W Warszawie pracuje pod rozkazami Komendy POW i przewozi materiały wybuchowe z Kijowa do Warszawy. Podróż tę odbyła w niezwykle ciężkich warunkach, wymykając się żandarmom, z całą świadomością niebezpieczeństwa i grozy kary śmierci. Wypełniła swój obowiązek wykazując męską odwagę i śmiałość.”

Za służbę wywiadowczą i kurierską w I Brygadzie Legionów i w POW w okresie międzywojennym została odznaczona także Krzyżem Niepodległości z Mieczami oraz Krzyżem POW.

W połowie 1916 r. została przydzielona przez Komendę Oddziału Żeńskiego POW do pracy w Oddziale Ewidencji Naczelnej Komendy POW. Następnie, od początku 1917 r. do 20 maja tego roku pracowała w biurze Komisji Wojskowej Tymczasowej Rady Stanu, a od 20 maja do 1 grudnia 1917 r. w administracji „Rządu i Wojska”.

⁴ *Od lat 1915 – 1916 pracowała w Warszawie także zarobkowo udzielając lekcji prywatnych i ucząc na Kursach dla Dorosłych. Natomiast od 1 listopada 1917 r. do 1 lipca 1919 r. pracowała jako urzędniczka Sądu Apelacyjnego w Warszawie. Ukończyła kurs dla urzędniczek sądowych. W 1917 r. wróciła do studiów, tym razem na*

Wydziale Filozoficznym UW. Jednakże z powodu prac niepodległościowych po kilku miesiącach zmuszona była zrezygnować.

Pod koniec listopada 1918 r. zgłosiła się do służby w żandarmerii polowej POW w Warszawie. Od 1 maja 1919 r. do 30 września 1921 r. pracowała w Wydziale Instruktorów Oświatowych przy Naczelnym Dowództwie WP.

Po zakończeniu wojny i rozwiązaniu Wydziału Instruktorów, od 1 października 1921 r. pracowała dorywczo w redakcji „Przeglądu Technicznego” oraz w Banku dla Handlu i Przemysłu. W dniu 1 stycznia 1925 r. zatrudniła się w Podlaskiej Wytwórni Samolotów w Białej Podlaskiej jako laborantka, a następnie kierowniczka laboratorium. Pracowała tam do 31 grudnia 1933 r. Na początku lat 30 – tych podjęła studia na Politechnice Warszawskiej, lecz po trzech semestrach przerwała je z powodu, jak sama określiła, trudności materialnych.

W okresie pobytu w Białej Podlaskiej, w latach 1926 - 1933 była członkiem Zarządu Związku Legionistów i Peowiaków, a od 1933 r. wiceprzewodniczącą Stowarzyszenia Drużyniczek i Starszych Kurierek oraz członkiem Sądu Koleżeńskiego Związku Peowiaków. Od 1928 r. pracowała także w Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet. Uczestniczyła także w działalności związków pracowniczych na terenie Podlaskiej Wytwórni Samolotów oraz pracowała społecznie jako kierowniczka Biblioteki Pracowników PWS.

Od 1 stycznia 1934 r. pracowała jako laborantka w Instytucie Metalurgii i Metaloznawstwa Politechniki Warszawskiej. Mieszkała w Warszawie przy ul. Brzozowej 2. W 2 połowie lat 30-tych jako przewodnicząca Związku Drużyniczek reprezentowała tę organizację w Zarządzie Wojewódzkim Federacji Polskich Związków Obrońców Ojczyzny.

Od jesieni 1939 r. należała do ZWZ w Warszawie. Po aresztowaniu swego rodzeństwa wyjechała do Jedlni koło Radomia, aby zająć się bratankami. W dniu 24 kwietnia 1941 r. została jednak aresztowana, a następnie, po 3 miesiącach pobytu w więzieniu radomskim, została wywieziona do Ravensbrück. Po uwolnieniu z obozu w maju 1945 r. wróciła do Jedlni, gdzie żyła do śmierci. Zmarła w dniu 15 listopada 1972 r. Została pochowana w grobowcu rodzinnym na cmentarzu parafialnym w Jedlni, gdzie znajdują się również symboliczne groby jej brata Jana, żołnierza ZWZ, straconego w Oświęcimiu w 1941 r., siostry Zofii rozstrzelanej w Pińczowie w 1941 r., bratowej

Stanisławy, rozstrzelanej w Pińczowie w 1942 r. oraz siostry Jadwigi, która zginęła w Powstaniu Warszawskim i była odznaczona przez Dowódcę AK Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari.

Źródła:

AAN. FPZOO. t. 13. k. 27. poz. 25.

CAW, syg. VM 25-1813 (Wanda Piekarska).

Dz. Pers. NP. i NW Nr 59 z dnia 30 grudnia 1922 r.

Słownik uczestniczek ....., s. 315 – 316.

Getter M., Piekarska Jadwiga, PSB, t. 26, Wrocław 1981, s. 58.

Puchalski Z., Wawrzyński T., Krzyż i Medal Niepodległości, Warszawa 1094, s. 86.

Piekarska Wanda (oprac. red.), PSB, t. 26, Wrocław 1981, s. 59.

① Pałkowska Wanda

(Jako studentka 47 ~~brzo~~ 11/198

Po powrocie na stopień oficerki służyła w 1913 r.
Komendantką oddziału Żołnierzy PDS (P. D. S) w Krakowie
~~Pracowała w Instytucie W. l. 1914-1916~~

PDS

Piekarska Wanda (1893-1972), uczennica, przed wybuchem I wojny światowej członkini Młodzieży Narodowej i „Zarzewia” ~~Oficer sanitarny~~ ①
 Drużyn Strzeleckich, komendantka Oddziału Żeńskiego (Polskich Drużyn Strzeleckich (PDS) w Krakowie. W l. 1914-1916 jako „Pociecha” wywiadowczyni i kurierka I Brygady Legionów i Oddziału Lotnego POW. Następnie w Komendzie Oddziału Żeńskiego POW i Komisji Wojsk. Tymczasowej Rady Stanu, żandarmerii polowej POW. Od maja 1919 do 1921 w Wydziale Instruktoerek Oświatowych Naczelnego Dowództwa WP. W latach trzydziestych w Zarządzie Związku Legionistów i Peowiaków, działała też w Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet i Zarządzie Wojewódzkim Federacji Polskich Związków Obrońców Ojczyzny. Od jesieni 1939 w ZWZ, aresztowana 24 IV 1941, więźniarka Ravensbrück.

Wanda Piekarska urodziła się 17 III 1893 w Radomiu w wielodzietnej rodzinie (Józefa) kupca i Marii Konstancji z d. Okulskiej. W 1912 ukończyła siedmioklasową Szkołę Handlową Żeńską w Radomiu. Od 1906 uczestniczyła w ruchu niepodległościowym, początkowo w kołach samokształceniowych Młodzieży Narodowej, a od 1910 w „Zarzewiu”, w którym była członkinią Zarządu Oddziału Radomskiego. Organizowała koła tej organizacji, aktywnie włączała się do bojkotu szkół rosyjskich. Za bojkot świąt dynastii Romanowych została usunięta ze szkoły, ale po dwóch dniach cofnięto tę decyzję. Po maturze otrzymała stypendium ufundowane przez grono nauczycielskie swojej szkoły. Podjęła studia chemiczne na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu w Brnie w Szwajcarii. Kontynuowała je od 20 III 1913 na UJ w Krakowie. Zaangażowała się tam natychmiast w działalność „Zarzewia” i Polskich Drużyn Strzeleckich (PDS). W Drużynach Strzeleckich ukończyła szkołę rekrucką i podoficerską, uzyskując stopień oficera sanitarnego po złożeniu egzaminów. W Krakowie w latach 1913-1914 rozwinęła aktywną działalność w „Zarzewiu”, a jesienią 1913 została komendantką Oddziału Żeńskiego PDS.

Powołana dn. 12 VIII 1914, do lutego 1915 pełniła służbę w Oddziale Wywiadowczym I Brygady Legionów. Po jego rozwiązaniu, od lutego 1915 do lipca 1915, W. Piekarska służyła w Oddziale Lotnym POW. Jako kurierka „Pociecha” siedmiokrotnie przekraczała linię frontu, m.in. „... 20 I 1915 przedostaje się wśród licznych niebezpieczeństw do Warszawy i tylko dzięki niezwyklej przytomności umysłu unika aresztowania w Płocku przez żandarmerię rosyjską (...) W Warszawie pracuje pod rozkazami Komendy POW i przewozi materiały wybuchowe z Kijowa do Warszawy”.

Wanda Piekarska za ten okres służby niepodległościowej została odznaczona Dekretem Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza z dn. 17 V 1922 Orderem Virtuti Militari V klasy (l. k. 7569).

We wniosku z dn. 1 IV 1922 o nadanie odznaczenia informowano: „Od sierpnia 1914 ob. Wanda Piekarska prowadzi wywiady taktyczne na Radom, Kozienice, Ilżę, Przedbórz – aresztowana kilkakrotnie, spokojnym i mężnym

Piekarska Wanda ze tom 107

zachowaniem uchodzi niebezpieczeństwa (...)Aresztowana przez Austriaków(...) odmawia złożenia raportu wywiadowczego, który (...) donosi do Sztabu I Brygady”.

Za służbę wywiadowczą i kurierską w I Brygadzie Legionów i w POW została również odznaczona KNzM i Krzyżem POW.

W połowie 1916 została przydzielona przez Komendę Oddziału Żeńskiego POW do pracy w Oddziale Ewidencji Naczelnej Komendy POW. Następnie, od początku 1917 do maja tr. pracowała w biurze Komisji Wojskowej Tymczasowej Rady Stanu, a od 20 V do 1 XII 1917 w redakcji czasopisma „Rząd i Wojsko”. W tym czasie w Warszawie udzielała lekcji prywatnych i uczyła na kursach dla dorosłych. Od listopada 1917 do lipca 1919 była urzędniczką Sądu Apelacyjnego w Warszawie. W 1917 ponownie podjęła studia, tym razem, na Wydziale Filozoficznym UW, jednak nie zdołała ich pogodzić z działalnością niepodległościową. ^{proszę o sprawdzenie} Od listopada 1918 ^{zajęła się dorywczo} służyła w żandarmerii polowej POW, następnie, od maja 1919 do września 1921 w Wydziale Instruktoerek Oświatowych Naczelnego Dowództwa WP.

Po zakończeniu wojny i rozwiązaniu Wydziału Instruktoerek od października 1921 do końca 1933 pracowała dorywczo w redakcji „Przeglądu Technicznego” oraz w Banku dla Handlu i Przemysłu, następnie w Podlaskiej Wytwórni Samolotów w Białej Podlaskiej jako laborantka, potem kierowniczka laboratorium. Na początku lat trzydziestych podjęła studia na Politechnice Warszawskiej, lecz przerwała je z powodu trudności materialnych. W latach 1925-1933 należała do Zarządu Związku Legionistów i Peowiaków. W 1928 wstąpiła do Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet, a od 1933 była członkinią Sądu Koleżeńskiego Związku Peowiaków. W drugiej połowie lat trzydziestych przewodnicząca Związku Drużyniczek, reprezentowała te organizacje w Zarządzie Wojewódzkim Federacji Polskich Związków Obrońców Ojczyzny.

Od jesieni 1939 należała do ZWZ w Warszawie. Po aresztowaniu, ^{5 maja}rodzeństwa wyjechała do Jedlni koło Radomia, aby zająć się bratankami. Dn. 24 IV 1941 została aresztowana i po trzech miesiącach pobytu w radomskim więzieniu, wywieziona do obozu koncentracyjnego Ravensbruck, gdzie uczestniczyła w konspiracyjnej działalności kulturalno-oświatowej.

Po wyzwoleniu obozu w 1945 wróciła do Jedlni i mieszkała tam do śmierci. Własnej rodziny nie założyła. Zmarła dn. 15 XI 1972 i spoczywa w grobowcu rodzinnym na cmentarzu parafialnym w Jedlni.

Brat Wandy, Jan Piekarski, żołnierz ZWZ, został zamordowany w Oświęcimiu w 1941. W Pinczowie w 1941 została rozstrzelana Zofia Piekarska (siostra), a w 1942 Stanisława Piekarska (bratowa). W Powstaniu Warszawskim zginęła Jadwiga Piekarska (siostra) odznaczona przez Dowódcę AK Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari.

pono kilka miesięcy 1917

proszę o sprawdzenie

zajęła się dorywczo

przewodnicząca

X

✓

✓

uczestniczyła w konspiracyjnej działalności kulturalno-oświatowej

Własnej rodziny nie założyła

AAN, FPZOO, t. 13, k. 27, poz. 25; APAK, T. 3064/WSK ; CAW, sygn. VM 25-1813, Dz.Pers. NP. i NW nr 59 z dn. 30 grudnia 1922;
Dufurat J., *Kobiety...*, passim; Filipow K., *Order VM 1792-1945*, Warszawa 1990, s. 115 ; Łukomski Cz., Polak B. i in., *Kawalerowie Virtuti*, zeszyt próbny, t. II, cz.1, Koszalin 1991; Misztal W., Sulej M., *Kurierka I Brygady Legionów*, *Kombatant* 2002, nr 1 (131) , s. 12-13; Pelczyńska W., *Kobieta w walce o niepodległość(w:)Dziesięciolecie...*, s. 871; **Piekarska W.**, *Jeden z przejazdów po broń (w:)*, *Wierna służba*, Warszawa 1927,s. 92-93, s. 262-264; PSB, Wrocław 1981, t.26, s. 58, 59; Przybyszewski S.M., *Siostry Piekarskie. Jadwiga (1905-1944), Wanda (1893-1972)*, *Tygodnik Radomski* 1989, nr 23; Puchalski, Wawrzyński, *Krzyż...*, s. 86; *Sł. uczestniczek ...*, s. 315; Walewska M., *Pamiętnik z okresu I wojny światowej*, BN, rkp., akc. 11019, k.4; Wesołowski, *Order VM...*, s. 313;

22 D.kr.
Biogram prec. przez E2, D.kr. i E. Skewskę do
III tomu "Stau Mike VM Kobiet" got. 18 IX 2007 r. 1 ko wp. 1/1/22
+ 1 E. Skewskaj

PIEKARSKA Wanda (1893-1972), jako studentka UJ została w 1913, po przeszkoleniu na stopień oficera sanitarnego komendantką Oddziału Żeńskiego Polskich Drużyn Strzeleckich w Krakowie. W l. 1914-1916 jako „Pociecha” wywiadowczyni i kurierka I Brygady Legionów ja i Oddziału Lotnego POW. Następnie w Komisji Wojsk. Tymczasowej Rady Stanu i w żandarmerii polowej POW. Od maja 1919 do 1921 w Wydziale Instruktoerek Oświatowych Naczelnego Dowództwa WP. W latach trzydziestych w Zarządzie Związku Legionistów i Peowiaków, działała też w Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet i Zarządzie Wojewódzkim Federacji Polskich Związków Obrońców Ojczyzny. Od jesieni 1939 w ZWZ, aresztowana w kwietniu 1941, więźniarka Ravensbrück.

Wanda Piekarska urodziła się 17 III 1893 w Radomiu w wielodzietnej rodzinie kupca Józefa Piekarskiego i Marii Konstancji z d. Okulskiej. Od 1906 uczestniczyła w ruchu niepodległościowym, początkowo w kołach samokształceniowych Młodzieży Narodowej, a od 1910 w „Zarzewiu”, w którym była członkinią Zarządu Oddziału Radomskiego. W 1912 ukończyła Szkołę Handlową Żeńską w Radomiu. Organizowała koła „Zarzewia”, aktywnie włączając się do bojkotu szkół rosyjskich. Za bojkot świąt dynastii Romanowych została usunięta ze szkoły, ale po dwóch dniach cofnięto tę decyzję. Po maturze zdanej w 1912 otrzymała stypendium ufundowane przez grono nauczycielskie swojej szkoły. Dzięki niemu podjęła studia chemiczne na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu w Bernie w Szwajcarii. Kontynuowała je od marca 1913 na UJ w Krakowie. Zaangażowała się tam natychmiast w działalność „Zarzewia” i PDS (Polskich Drużyn Strzeleckich). W nich ukończyła szkołę rekrucką i podoficerską, uzyskując stopień oficera sanitarnego. W Krakowie jesienią 1913 została komendantką Oddziału Żeńskiego PDS.

Powołana do służby 12 VIII 1914, pełniła ją do lutego 1915 w Oddziale Wywiadowczym I Brygady Legionów. Po jego rozwiązaniu prze kilka miesięcy służyła w Oddziale Lotnym POW. Jako kurierka „Pociecha” siedmiokrotnie przekraczała linię frontu, m.in. „ 20 I 1915 przedostaje się wśród licznych niebezpieczeństw do Warszawy i tylko dzięki niezwyklej przytomności umysłu unika aresztowania w Płocku przez żandarmerię rosyjską (...) W Warszawie pracuje pod rozkazami Komendy POW i przewozi materiały wybuchowe z Kijowa do Warszawy”. W połowie 1916 została przydzielona przez Komendę Oddziału Żeńskiego POW do pracy w Oddziale Ewidencji Naczelnej Komendy POW. Następnie, od początku 1917 do maja tr. pracowała w biurze Komisji Wojskowej Tymczasowej Rady Stanu, potem w redakcji czasopisma „Rząd i Wojsko”. W tym czasie w Warszawie udzielała lekcji prywatnych i uczyła na kursach dla dorosłych. Od listopada 1917 do lipca 1919, po

przeszkoleniu była urzędniczką Sądu Apelacyjnego w Warszawie. Równocześnie w 1917 ponownie podjęła studia, tym razem, na Wydziale Filozoficznym UW, jednak nie zdołała ich pogodzić z działalnością niepodległościową. W 1918 zgłosiła się do służby w żandarmerii polowej POW, następnie, od maja 1919 do września 1921 pracowała w Wydziale Instruktoerek Oświatowych Naczelnego Dowództwa WP.

Po zakończeniu wojny i rozwiązaniu Wydziału Instruktoerek od października 1921 do końca 1933 pracowała dorywczo w redakcji „Przeglądu Technicznego” oraz w Banku dla Handlu i Przemysłu, następnie w Podlaskiej Wytwórni Samolotów w Białej Podlaskiej jako laborantka, potem kierowniczka laboratorium. Na początku lat trzydziestych podjęła studia na Politechnice Warszawskiej, lecz przerwała je po trzech miesiącach z powodu trudności materialnych. W latach 1925-1933 należała w Białej Podlaskiej do Zarządu Związku Legionistów i Peowiaków. W 1928 wstąpiła do Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet, a od 1933 była członkinią Sądu Koleżeńskiego Związku Peowiaków. W drugiej połowie lat trzydziestych, mieszkając w Warszawie, była przewodniczącą Związku Drużyniaczek i reprezentowała wymienione organizacje w Zarządzie Wojewódzkim Federacji Polskich Związków Obrońców Ojczyzny.

Od jesieni 1939 należała do ZWZ w Warszawie. Po aresztowaniu rodzeństwa wyjechała do Jedlni koło Radomia, aby zająć się bratanekami. Aresztowana 24 IV 1941, po trzech miesiącach pobytu w radomskim więzieniu, została wywieziona do obozu koncentracyjnego Ravensbruck, gdzie uczestniczyła w konspiracyjnej działalności kulturalno-oświatowej aż do wyzwolenie obozu w 1945.

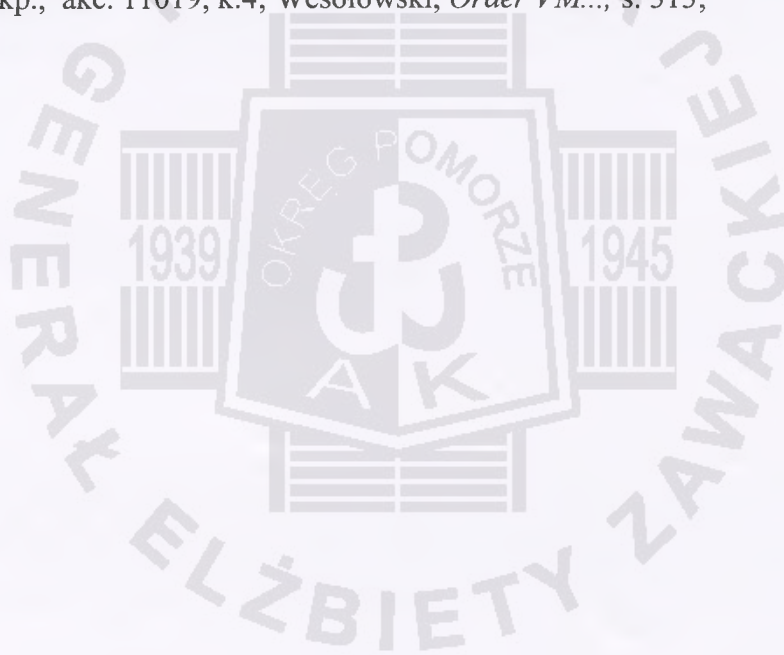
Wanda Piekarska Dekretem Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza z 17 V 1922 została odznaczona Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari V klasy z nr. Krzyża 7569. We wniosku z 1 IV 1922 o nadanie odznaczenia napisano: „*Od sierpnia 1914 ob. Wanda Piekarska prowadzi wywiady taktyczne na Radom, Kozienice, Iłżę, Przedbórz – aresztowana kilkakrotnie, spokojnym i mężnym zachowaniem uchodzi niebezpieczeństwa (...) Aresztowana przez Austriaków (...) odmawia złożenia raportu wywiadowczego, który (...) donosi do Sztabu I Brygady*”. Za służbę wywiadowczą i kurierską w I Brygadzie Legionów i w POW została również odznaczona KNzM i Krzyżem POW.

Po wojnie wróciła do Jedlni i mieszkała tam do śmierci. Własnej rodziny nie założyła. Zmarła 15 XI 1972, pochowana w grobowcu rodzinnym na cmentarzu parafialnym w Jedlni.

Brat Wandy, Jan Piekarski, żołnierz ZWZ, zamordowany w Oświęcimiu w 1941. Siostra Zofia, została rozstrzelana w Pinczowie w 1941, a w 1942 Stanisława Piekarska (bratowa). Siostra Jadwiga, także odznaczona VM, zginęła w Powstaniu Warszawskim.

AAN, FPZOO, t. 13, k. 27, poz. 25; APAK, T. 3064/WSK ; CAW, sygn. VM 25-1813, Dz.Pers. NP. i NW nr 59 z dn. 30 grudnia 1922;

Dufurat J., *Kobiety...*, passim; Filipow K., *Order VM 1792-1945*, Warszawa 1990, s. 115 ; Łukomski Cz., Polak B. i in., *Kawalerowie Virtuti*, zeszyt próbny, t. II, cz.1, Koszalin 1991; Misztal W., Sulej M., *Kurierka I Brygady Legionów*, *Kombatant* 2002, nr 1 (131) , s. 12-13; Pełczyńska W., *Kobieta w walce o niepodległość(w):Dziesięciolecie...*, s. 871; **Piekarska W.**, *Jeden z przejazdów po broń (w:)*, *Wierna służba*, Warszawa 1927,s. 92-93, s. 262-264; *PSB*, Wrocław 1981, t.26, s. 58, 59; Przybyszewski S.M., *Siostry Piekarskie. Jadwiga (1905-1944)*, *Wanda (1893-1972)*, *Tygodnik Radomski* 1989, nr 23; Puchalski, Wawrzyński, *Krzyż...*, s. 86; *Sł. uczestniczek ...*, s. 315; Walewska M., *Pamiętnik z okresu I wojny światowej*, BN, rkp., akc. 11019, k.4; Wesołowski, *Order VM...*, s. 313;

II. Materiały uzupełniające relację:

- CAW, VM 25-1813 Piekarska Handa - Rkp. kserokopia, k. 6, s. 1-6.
- "Kurierka i Brygady Legionów", art. W. Mintole i M. Suleja w "Kombatant" 2002 nr. 1, s. 12-13. Fotogr. Msp. oryg. k. 2, s. 7-8.
- PSB t. XXVI, s. 59-60. Kserokopia art. "Piekarska Handa" k. 1, s. 9.
- Polak: "Kawalerowie VM..." t. II. cz. I, Kosalin, 1991, ksero artykułu Guegone Łukomskiego "Piekarska Handa" k. 1, s. 10.

AW, VM 25-1813. Pieter van Wamole 1171
~~komisja 6 VM~~
nr. k. 37569.

Kwerسیونarian. kwif. wyścian 11.06.1933r.
adres. Brieta Poollada

---

ur. 19.03.1893 w Raolwinie
c. Tyrefu i Konstancji z d. Okulskiej
Kunierka 1-nyj Ryngowly
Zawod - uniolniczen prywatne
muel nastyp. do wojtku - studiuu UJ.

Obecne prace (w 1933r.) - kierownictwo laboratorium
Poolladnej Wytwornii Samolotow w Briety Pooll.

Pasmo

Mowa. - 7 klasowy Schutz Handlowy Zeristny w Raolwinie
nastyp. 2 lata studiow uniwersyt. w Brnie i Krolowic.

Obecnie: 3 semestry Politechniki Warszawskiej
prerwane z braku srodkow materialnych.

Wysocki pensji - 500 zł.

Od 1.01.1934r. mieszka w Warszawie przy ul. Wspolnej
36 am G.

Wniosek o VM z 1.04.1922

Do P.O.W. wstąpił 6.08.1914r.

Popunki w sm. 1.04.1922r. przy pte. A. Koca.

Skryptyowy opis pracy:

112 2.

" Odeń w czerwcu 1914r. ob. Wanda Pichlerowa prowadziła wyprawy taktyczne na Radomsk, Konievice, Między, Pradolbierz, orientowana killekatornie, spulchocząc i mierząc zachowanie uchwały niemieckiej. Pełna opisanie i mierzona przedstawiła nie przez front, pełne mierzony killekatornie chłopów mierzonych; orientowana przez Andriusza zachowanie nie z polskimi; ołowia zorientacja raportu wyprawy, który odwołuje słowa do Etablu I Pradolbierz.

20. I. 1915r. przedstawiła na widok killekatornie niemieckiej orientacji do Wammy; tytuł dźwięku niemieckiej przytomności mierzona killekatornia u Pradolbierz przez samolannę mierzona.

W Wammy prace pod mierzona killekatornie P.O.W. i mierzona mierzona wybuchowe z Kijowa do Wammy. Podstawiła tytuł w mierzona killekatornie wammy, mierzona nie zorientowana, z mierzona killekatornie niemieckiej i mierzona killekatornie. Wyprawy mierzona ołowia mierzona mierzona odwoła i mierzona.

inne ołowia: Ołowia I Pradolbierz, killekatornie mierzona z mierzona.

Mierzona do Killekatornie mierzona mierzona; mierzona; mierzona mierzona w mierzona i P.O.W.

odeń 1908r.

W Formy killekatornie WP mierzona 1918r. — Ołowia I Pradolbierz, P.O.W., Ołowia mierzona I Pradolbierz, Ołowia killekatornie P.O.W. 31.

Praca spot. w ster. misyjowej.
Zw. Pomy Obywatel. Kobieta
Organizacja i Zarząd. Pracownik
Pool. Wytwórni Samolotów

Obecne stanowisko ^{spot.?} - Kierownik Biblioteki.
Pracownik PWS. (1933r.)

Dochodowy tygodniowy z 1933r.

W. 17. III. 18 93 Ruchom.

Odebrałem naukowe i artystyczne Sek. Handl. Zeri. u Ruchom.
obowiązki informowane przez naukowe prace dotychczas
o podjętym 115 stypendium na studia.
Stud. nauki matemat. - pomyśl. na Univ. w Brnie i Koblenc.

Podczas wojny, w 1917 i 18r. walczyłem o studia na VW
tenże walczyłem z uwagi na prace niepełne.

Po wojnie w 1922r. podjąłem studia na PW tenże
wch. w skład. (olla prace niepełne. PUK, Wydział
Instruktorski Osusz.)

Odebrałem służbę i wojskową, walczyłem do lat samos-
krotności w wojsku niemieckim. Podczas wstąpienia
pomiędzy do Zarządu. Organizowałem także Zarząd
w latach wstąpienia. Wojaczkę walczyłem, Tarnobrzeg-
kość, siostrę Romanowskich. Za to otrzymałem wydatki
ze służby, tenże po stronie służby walczyłem.

Odebrałem pomyślność 20 III 1913r. i tego dnia złożyłem
rzę do Dniem Srebrnych gotowe pomyślność rekonesans
i podopiecznym złożyć egzaminu podoficera sanitarnego.

Na r. 1913/14 zostałem mianowany komendantem
Odcinka Terenowego Koblenc. 12. VIII. 1914r. otrzymałem przydział
do Odc. Wyp. I Buzg. w którym prowadziłem do wzięcia
początkowo 7-krotnie ~~prze~~ front. W ten sposób i wzięcia

1915r. pomyślność kamierii Odc. Lot. POW.
Następnie zostałem przydzielony przez Komendę Odcinka Z.P.

1. dz. 1759 / WSK-412 / 07

do kolonii "Rusole i Wojtku", pracowała^{11/4} 4
w Komisji Wojtkowy Tyfus. Rady Szum i w Odob. Eviden.
Nauk. Kom. POW. W czasie twierdzenia w Armii Polskiej
została wysłana do pracy w ~~związku~~ ^{związku} ~~lot.~~ w Warszawie,
a 1.V. 1919r. do Wydz. Instytutu Oświat. przy Nauk. Dow.
głównie praca o higienie 30.IX.1924.

Zawołano pracowała: w 1915; 16 r. w uł. leczy-
prywat. i na Kuracji dla Chorob w W-wy.

Od 1.XI. 1917. do 1.VII. 1919. jako asystentka
Szkoły Oficerskiej w Warszawie,

Od 1.X. 1921r. służyła w biurach "Przygotowania Technicznego"
i Banku dla Handel i Przemysł.

Od 1.I. 1927. w Podl. Wytw. Sanit.
o obrotu Sanitarnego

Karta ewidencyjna.

ps. Pocięcha

wykształc. — m. in. kursy dla urz. służbych
6 semestr. wysh-felprof.

do POW — lutego 1915

Omowy Szkolone — stopień pochodził sanitarny.

od 12.VIII.14. do 11.15. si. wyucz. w I Rzeczy.

od 11.15. do VII.15. kumant. Odob. Lot. POW.

Praca biurowa w KN

Praca biurowa w K Wojtk. do 20.VI. 1917

Od 20.V. do 1.XI. 1917. — administracja "Rusole i Wojtku".

Od XII. 1917 — urlop

Od kuracji histopowa 1918r. — w zaindukowaniu polowej POW

Adres: M. M. S. 87 m 12a.

1.02. 1754 / WSK-412 / 07

C AW

11/5

Dr. Pers. Naczel. Poinforma i Naczel. Wodku
Nr 59 z 30.12.1922r.

Deletem z dn. 17.05.1927r. Adj. Gen. L.13388 V.M
Naczel. Wodku wojsk. VM V kl.
z 6. Odolnaw Dataszow. Leg. Pol.

por. 7

Barthel de Weydenthal Jachiozre
L.k. 7500

por. 9

Czetnickiej - Janowiczowej Helini
L.k. 7553

por. 14

Filipkowski Wanda
L.k. 7555

por. 15

s.p. Golinowej Waleni
L.k. 7576

por. 18

s.p. Jastrzobowskiej (Okrejojowej) Stefani
L.k. 7685

PIEKARSKA Wanda

por. 24

Korzeniłowiczówna Marii
L.k. 7563

por. 26

szew. Kudelskiej Hannie
L.k. 5975

por. 28

Kwiatkowskiej-Stefanowskiej Elli Marii
L.k. 7565

por. 33

Piekarskiej Wandzie
L.k. 7509

por. 36

Stodolskiej Marii
L.k. 7573

por. 37

st. sier. Szturm de Szturm (Maty) Tadeuszowski
L.k. 7574

38

Szturm de Szturm Łopis
L.k. 7575

por. 39

szew. Birczyńskiej Aleksandra
L.k. 6110

Kurierka I Brygady Legionów

Wanda Piekarska urodziła się 17 marca 1893 r. w Radomiu jako córka Józefa i Marii Konstancji z Okulskich. Jej ojciec był kupcem. Miała trzech braci – Aleksandra, Henryka i Jana oraz trzy siostry – Zofię, Jadwigę i Leokadię.

W 1912 r. ukończyła 7-klasową Szkołę Handlową Żeńską w Radomiu. Już od roku 1906 należała do kół samokształceniowych młodzieży narodowej, a od 1910 do „Zarzewia”. Organizowała koła „Zarzewia” w młodszych klasach swojej szkoły oraz bojkot szkół rosyjskich i łamistrąjków szkolnych. Za organizowanie bojkotu świąt dynastii Romanowów została wydalona ze szkoły, lecz po dwóch dniach decyzję tę cofnięto. Była także członkiem Zarządu Oddziału Radomskiego „Zarzewia”.

Po maturze otrzymała stypendium ufundowane przez grono nauczycielskie swojej szkoły i wyjechała do Szwajcarii, gdzie podjęła studia chemiczne na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu w Bernie. Od 20 marca 1913 r. kontynuowała studia w Krakowie na Uniwersytecie Jagiellońskim. Po przybyciu do Krakowa zaangażowała się natychmiast w działalność „Zarzewia” i Polskich Drużyn Strzeleckich. W Drużynach Strzeleckich ukończyła szkołę rekrucką i podoficerską uzyskując po złożeniu egzaminów stopień podoficera sanitarnego. Jesienią 1913 r. została mianowana komendantką Oddziału Żeńskiego Drużyn Strzeleckich.

12 sierpnia 1914 r. powołano ją do służby w Oddziale Wywiadowczym I Brygady Legionów, w którym pozostała do jego rozwiązania. Od lutego do lipca 1915 r. pełniła, pod ps. „Pociecha”, służbę kurierki Oddziału Lotnego Polskiej Organizacji Wojskowej. Wykonując zadania wywiadowcze i kurierskie siedmiokrotnie przechodziła w tym czasie przez linię frontu. Za ten okres służby niepodległościowej Wanda Piekarska została odznaczona Dekretem Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza z dnia 17 maja 1922 r. Orderem Virtuti Militari V klasy (L.k. 7569).

We wniosku o nadanie tego oznaczenia sporządzonym 1 kwietnia 1922 r. informowano:

„Od sierpnia 1914 r. ob. Wanda Piekarska prowadzi wywiady taktyczne na Radom, Kozienice, Iłżę, Przedbórz – aresztowana kilkakrotnie, spo-

kojnym i mężnym zachowaniem uchodzi niebezpieczeństwu. Pełna opanowania i męstwa przedostaje się przez front, pełnząc między liniami okopów nieprzyjacielskich; aresztowana przez Austriaków zachowuje się z godnością i odmawia złożenia raportu wywiadowczego, który całkowicie donosi do Sztabu I Brygady.

20 I 1915 r. przedostaje się wśród licznych niebezpieczeństw do Warszawy i tylko dzięki niezwykłej przytomności umysłu unika aresztowania w Płocku przez żandarmerię rosyjską.

W Warszawie pracuje pod rozkazami Komendy POW i przewozi materiały wybuchowe z Kijowa do Warszawy. Podróż tę odbyła w niezwykle ciężkich warunkach, wymykając się żandarmerii, z całą świadomością niebezpieczeństwa i grozy kary śmierci. Wypełniła swój obowiązek wykazując męską odwagę i śmiałość.”

Za służbę wywiadowczą i kurierską w I Brygadzie Legionów i w Polskiej Organizacji Wojskowej otrzymała także Krzyż Niepodległości z Mieczami oraz Krzyż POW.

W połowie 1916 r. Komenda Oddziału Żeńskiego POW skierowała ją do pracy w Oddziale Ewidencji Naczelnej Komendy POW Następnie, od początku 1917 do 20 maja tego roku pracowała w biurze Komisji Wojskowej Tymczasowej Rady Stanu, a potem do grudnia w redakcji pisma „Rząd i Wojsko”.

W latach 1915–1916 pracowała w Warszawie także zarobkowo udzielając lekcji prywatnych i ucząc na kursach dla dorosłych. Od listopada 1917 r. do lipca 1919 r. była urzędniczką Sądu Apelacyjnego. Ukończyła wówczas kurs dla urzędniczek sądowych. W 1917 r. wróciła na studia, tym razem na Wydział Filozoficzny Uniwersytetu Warszawskiego. Jednakże z powodu zaabsorbowania działalnością niepodległościową po kilku miesiącach zmuszona była zrezygnować.

Pod koniec listopada 1918 r. Wanda Piekarska zgłosiła się do służby w żandarmerii polowej POW w Warszawie. Od maja 1919 r. do września 1921 r. była zatrudniona w Wydziale Instruktoerek Oświatowych przy Naczelnym Dowództwie Wojska Polskiego. Później podjęła dorywczą pracę w redakcji

„Przeglądu Technicznego” oraz w Banku dla Handlu i Przemysłu. W styczniu 1925 r. zatrudniła się w Podlaskiej Wytwórni Samolotów w Białej Podlaskiej jako laborantka, a następnie kierowniczka laboratorium. Na stanowisku tym pracowała do końca 1933 r. Na początku lat 30-tych podjęła studia na Politechnice Warszawskiej, lecz po trzech semestrach przerwała je z powodu, jak sama określiła, trudności materialnych.

W okresie pobytu w Białej Podlaskiej, w latach 1926-1933, była członkiem Zarządu Związku Legionistów i Peowiaków, a od 1933 r. wiceprzewodniczącą Stowarzyszenia Drużyniaczek i Starszych Kurierek oraz członkiem Sądu Koleżeńckiego Związku Peowiaków. Od 1928 r. działała także w Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet. Uczestniczyła też w działalności związków pracowniczych na terenie Podlaskiej Wytwórni Samolotów oraz pracowała społecznie jako kierowniczka tamtejszej biblioteki.

W styczniu 1934 r. zatrudniła się jako laborantka w Instytucie Metalurgii i Metaloznawstwa Politech-

niki Warszawskiej. W Warszawie związała się ponownie z ruchem oporu i od jesieni 1939 r. należała do Związku Walki Zbrojnej. Po aresztowaniu jej rodzeństwa wyjechała do Jedlni koło Radomia, aby zająć się bratankami. 24 kwietnia 1941 r. została jednak aresztowana, a następnie, po 3 miesiącach pobytu w więzieniu radomskim, wywieziona do Ravensbrück. Po uwolnieniu z obozu w maju 1945 r. wróciła do Jedlni, gdzie mieszkała do śmierci.

Wanda Piekarska zmarła 15 listopada 1972 r. Pochowano ją w grobowcu rodzinnym na cmentarzu parafialnym w Jedlni, gdzie znajdują się również symboliczne groby jej brata **Jana**, żołnierza ZWZ, straconego w Oświęcimiu w 1941 r., siostry **Zofii** rozstrzelanej w Pińczowie w 1941 r., bratowej **Stanisławy**, rozstrzelanej w Pińczowie w 1942 r. oraz siostry **Jadwigi**, która zginęła w Powstaniu Warszawskim i była odznaczona przez Dowódcę Armii Krajowej Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego *Virtuti Militari*.

Wiesław MISZTAŁ
Mirosław SULEJ

Nowy Klub Kombatanta

Klub Kombatanta SPK w Warszawie

15 stycznia b.r. w lokalu przy ul. Marszałkowskiej 62 w Warszawie otwarty został Klub Kombatanta. Gospodarzem Klubu jest Stowarzyszenie Polskich Kombatantów w Kraju, którego kierownictwo za-

deklarowało gotowość udostępnienia lokalu klubowego na spotkania różnych środowisk kombatanckich.

Obecny na uroczystości otwarcia i poświęcenia Klubu był kie-

rownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych minister **Jan Turski**, który odznaczył zasłużonych w pracy społecznej kombatantów wysokimi odznaczeniami państwowymi. Minister Turski wyraził nadzieję, że Klub promieniować będzie wzorami postaw patriotycznych i obywatelskich, głęboko tkwiącymi w tradycjach walki o wolność i niepodległość Ojczyzny.

Na uroczystość przybył również prezydent m.st. Warszawy **Wojciech Kozak**. W krótkim przemówieniu powiedział, że jest to jego pierwsza oficjalna wizyta po objęciu poprzedniego dnia funkcji prezydenta. Wymownie to świadczy o jego szczególnej atencji dla kombatantów, którym – jak stwierdził – Polska tak wiele zawdzięcza.

Lokal poświęcił kapelan SPK ks. płk **Antoni Szyrwiński**, a symbolicznego przecięcia wstęgi i otwarcia Klubu dokonali wspólnie minister **Jan Turski**, prezydent **Wojciech Kozak** i prezes SPK **Władysław Matkowski**.

WM.

Kombatanci odznaczeni podczas uroczystości otwarcia Klubu Kombatanta. Od lewej: dr Romualda Tudrej odznaczona Krzyżem Kawalerskim OOP, Henryk Starzyk odznaczony Krzyżem Kawalerskim OOP, Zenobia Klepacka odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi, Eugeniusz Kaszewiak odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi.

po czym skierowana została do Warszawy do pracy w Polskiej Organizacji Wojskowej (POW) jako kurierka Oddziału Lotnego tej organizacji. Wspomnienia swoje z tego okresu ogłosiła w książce zbiorowej pt. „Wierna służba” (W. 1927). Od września 1916 pracowała w Dziale Ewidencji Naczelnego Komitetu Narodowego, a od r. 1917 w biurze Komisji Wojskowej Tymczasowej Rady Stanu. W okresie od 1 I 1920 do 31 IX 1921 była instruktorem oświatowym sekcji propagandy i opieki nad żołnierzem.

Od 1 XI 1917 do 1 VII 1920 P. była zatrudniona w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie, a w l. 1921—2 w szkolnictwie zawodowym. Następnie od 1 I 1925 do 31 XII 1933 pracowała w Wytwórni Samolotów w Białej Podlaskiej jako laborantka, a z kolei w tym samym charakterze w Instytucie Metalurgii i Metaloznawstwa Politechniki Warszawskiej. Ponadto w l. 1926—33 była członkiem Zarządu Związku Legionistów i Peowiaków w Białej Podlaskiej, a od r. 1933 wiceprzewodniczącą Stowarzyszenia Drużyniczek i Starszych Kurierek oraz członkiem Sądu Koleżeńskiego Związku Peowiaków. Od r. 1928 działała w Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet (ZPOK).

W okresie drugiej wojny światowej P., związana z konspiracją, przebywała początkowo w Warszawie, a po aresztowaniu rodzeństwa wyjechała do Jedlni, aby zająć się bratanekami, i wkrótce (24 IV 1941) została sama aresztowana, a następnie po przejściu przez więzienie w Radomiu wywieziona 3 VIII 1941 do obozu koncentracyjnego w Ravensbrück. W obozie uczestniczyła w konspiracyjnym życiu kulturalno-oświatowym. Po wyzwoleniu osiadła w Jedlni, gdzie zmarła 15 XI 1972. Pochowana została w grobowcu rodzinnym na miejscowym cmentarzu, gdzie znajdują się również symboliczne groby rodzeństwa: Jadwigi, Zofii, Jana i Stanisławy. P. była odznaczona m.in. Krzyżem Niepodległości z Mieczami oraz Krzyżem Virtuti Militari V kl. i Krzyżem POW.

Jeden z braci P-iej, Henryk, zginął w czasie pierwszej wojny światowej, całe pozostałe rodzeństwo było zaangażowane w okresie drugiej wojny światowej w pracę konspiracyjną. W placówce ZWZ w Jedlni, prowadząc m.in. nasłuch radiowy, działał brat Jan (ur. 1896), stracony w Oświęcimiu 8 III 1941. Siostra Zofia (ur. 1901), razem z bratową, żoną Jana, Stanisławą, z domu Orzelską, zostały rozstrzelane w Pińczowie, jedna 28 VII 1941, druga 2 III 1942. Represji niemieckich uniknęli tylko najstarszy brat Aleksander i siostra Leokadia, również uczestnicy konspiracji.

Fot. w Materiałach Red. PSB: Służba Ojczyźnie, W. 1929; Wierna służba, W. 1927; Zarzewie 1909—1920, W. 1973; — Arch. UJ: W. F. II 362, 363; IH PAN: A 131/64; — Materiały Komisji Hi-

Piekarska Wanda, pseud. Pocięcha (1893—1972), działaczka niepodległościowa i społeczna. Ur. 17 III w Radomiu, była córką Józefa, kupca, i Marii Konstancji z Okulskich, siostrą Jadwigi (zob.). W r. 1912 ukończyła polską Średnią Szkołę Handlową w Radomiu. Uczestniczyła od r. 1906 w nielegalnym ruchu młodzieżowym, początkowo w kołach samokształceniowych Młodzieży Narodowej «Pet», zaś od r. 1910 w «Zarzewiu», w którym była członkiem Zarządu Oddziału Radomskiego. W r. 1912 P. rozpoczęła studia chemiczne na uniwersytecie w Bernie w Szwajcarii, kontynuowała je w l. 1913/14 na UJ. Studiów nie ukończyła, choć usiłowała jeszcze do nich powrócić w l. 1916—17 na UJ, a w l. 1923—4 na Politechnice Warszawskiej. W Krakowie w l. 1913/14 rozwinęła ożywioną działalność w «Zarzewiu» i została komendantką Oddziału Żeńskiego Polskich Drużyn Strzeleckich. W latach pierwszej wojny światowej była, od 12 VIII 1914 do 1 II 1915, kurierką Oddziału Wywiadowczego I Brygady Legionów,

PSB

tam XXVI

PSB t. XXVI str.

11/10
ckich, gdzie uzyskała stopień podoficera sanitarnego oraz w POW; do 31 I 1915 służyła w oddziale zwiadowczym 1 B. Leg., pełniąc m.in. funkcję kuriera. Od lutego do lipca 1915 w Lotnym Oddziale POW. Za działalność bojową w Legionach odznaczona VM 5 kl. (nr 7569). Po wojnie studiowała na Politechnice Warszawskiej, pracując w kancelarii Sądu Apelacyjnego, nast. do 1933 w fabryce samolotów w Białej Podlaskiej, od 1934 ponownie w stolicy. Podczas II wojny światowej działała w ZWZ, od kwietnia 1941 więziona w Ravensbrück. Od 1945 mieszkała w Jedlni k. Radomia. Zm. w Radomiu, pochowana na miejscowym cm. Odznaczona także m.in. KN z Miecz. Rodziny nie założyła.

CAW, VM 25-1813; relacja bratanka Adama Piekarskiego z Elbląga.

Grzegorz Lukomski

Piekielnik Feliks (16 VI 1900 - 19 XII 1961), plutonowy. Ur. w Łodzi jako syn robotnika Antoniego i Michaliny z Kolaśńskich. Uk. szk. powszechną; od 1915 pracował w Niemczech, od 5 I 1919 w WP (1 p. ul. Kreckowieckich). 30 VII 1920 pod Szczurowicami podczas zdobywania mostu na Styrze, cełnym ogniem km z odsłoniętej pozycji, zmusił obsadę mostu do odwrotu. W walce został ciężko ranny. Za czyn ten otrzymał VM 5 kl. (nr 2911). 18 II 1922 przeniesiony do rezerwy, pracował w Łódzkich Zakładach Tytoniowych, należał do PPS, był ponadto członkiem Zw. Rezerwistów. Podczas II wojny światowej pracował w Niemczech. Od 1945 w Łodzi. Zm. w Łodzi pochowany na cm. św. Anny. Żonaty z Marianną Tomaszewską, miał synów: Tadeusza (ur. 1924) oraz Ryszarda (1928). Odznaczony także m.in.: KW (4x)

CAW, VM 90-8541; relacja syna Tadeusza Przesmyckiego z Łodzi.

Grzegorz Lukomski

Pielesiak Józef (31 X 1899 - 28 X 1980), plutonowy. Ur. w Łodzi, w rodzinie robotniczej Andrzeja i Wiktorii z Cyranaków. Uk. 4 oddziały szk. powszechnej. Od 10 I 1917 w Okręgu Łódzkim POW (ps.

5. d. 28
Piekarska Wanda (17 III 1893 - 15 XI 1972), podoficer Legionów Polskich. Ur. w Radomiu w rodzinie kupca Józefa i Konstancji z Okulskich. Studiowała w Bernie i na UJ (Wydz. Filozoficzny): od 1913 pracowała w Drużynach Strzele-

Pobek „Kewelewone VM...
T. II cz. 1, Koszalin 1981

1. N Pirkavsko "Pociesz" 1920 MS

2. I., ps. Wande

3. ur. 17 03 1893 zmarła 15 XI 1972

4. st.

5. Org. Leg. P 1922 17 05 potem PK

V. NAZWISKOWE KARTY INFORMACYJNE - 9

6. przydz.

msp

7. funkcje

8. nr 7569

9. źr. Wnót. s 508 i 313

M. Senty Pałeczka ZWZ
"Polska"

(4569)

1 Wzrost, Piekarstwo Handa, Obywatelstwo, Leg. Polnie, 1922, 17.05. s. 508, 313,
2 z 1/2 Polak, Kaw Vm 1/2 s 116

2
3
4
5
6
7
8
9
10

PSB

10 "Wzrost" 4 wzrost

lit Polak JE nr 1. s 116
Wzrost Szusze 4 wzrost

nie szuka ~ SPP

i

T: 3064 / WSK

AK

PIEKARSKA Wanda

zob.

Nyssa koczeli personalnych kobiet z AK u SPP

B.K. '83

i

T: 3064/WSK

Leg. Soldat

PIEKARSKA Baida

kd. 5, nr. 7568, 1992 05. 17

Zob P. Pesotowski Order Virtuti Militari
i Jego Kawałowie

Kaliberk Press, Miami, Florida, USA
str 313, 1992.

4 Dec 98

Wi

2W2
Raven

+ ZANOWA Teresa

w chwili aresztowania 58 lat
Aresztowanie w 1941r. Na Pomianu.
Hymnizacja 30.1.1942r. do Ravensbrück.
tam zmarła.

Zob. "Cztery lata ostrego więzienia"

Annie Casperlee - Ślimich

"Za murami Pomianu" - Leon Hauser

Jiyl 198

L

ZANOWA Teresa

ul. 5, nr. 5849, 1992. 11. 20

Prof. P. Pesotowski, Orlevo Vintetu i Iilitani
i Jego Dawakmarie
Shellmark Press, Miami, Florida,
str. 363, 1992 USF

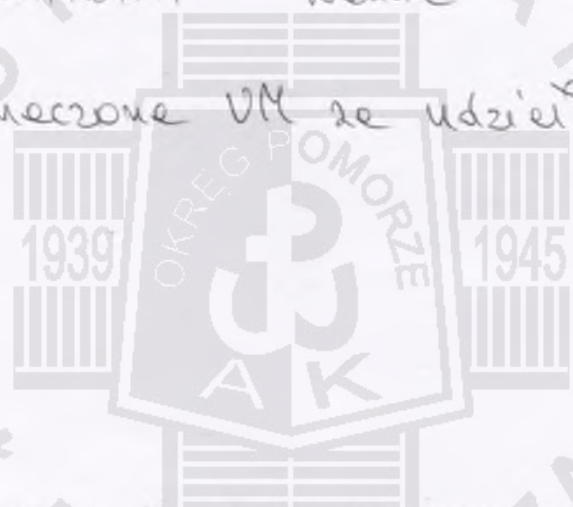
W. Jan. 98

UM

POW

PIEKARSKA Wende

- odznaczona UM ze udziałem w POW

zob. Filipow K., Odczew UM 1932-1945, W-wie 1990,
s. 115

Dk IV 04

VM

Pikarska Wandu

POLSKA
PTK

1939

OKREG POMORZE

1945

AK

zab Dniwra 7 Kobu

a

Piekarska Wanda

nr krypta 7569

Leg. Polska

Wierzbicki

s. 313

Polak

s. 116

(1914-21)

Polak " Kew. UN 1782-1845. Wykaz
odznaczonych ... s. 260

Pińkowskie Waunde "Pociękie"

2ob "Wawnd" 4 wamiętki

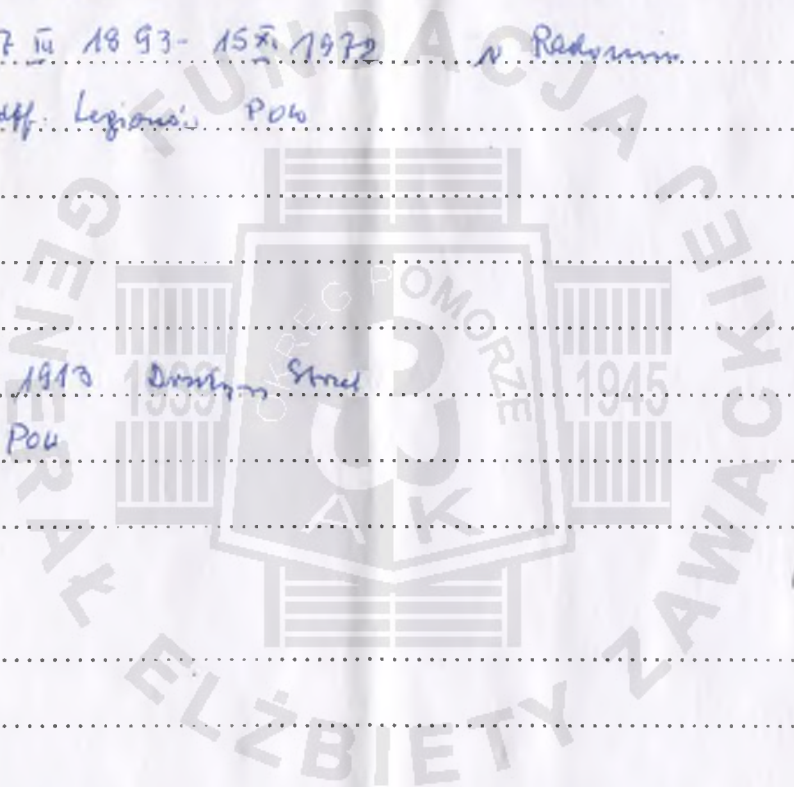
- S. 31 "Wskazy komin dy Odebratę Zenshuę ^{Dziennik Strel.} paryżski pismy 1913 v¹
- S. 89 "d-cie Odebratę Wypisad pabist (py) zorganizowaci staryj Wypisad.
w Richard (pro opowiadani wiele pomyśleń) 30 X 1914 dla utony
mamie tecznie między Radomin, Suche oluwa a Katy i Pomy
- S. 99 "Pociękie przyfobania [do Zagorze?] X 1914
- S. 262 art. wjedem z pomyśleń pabran^o III 1915 2 listy do Kijawa

1920

MS/73

- 1. N ..... Piekarska
- 2. l.,ps. .... Wanda
- 3. ur. .... 17 IV 1893 - 15 X 1972 w Radomiu
- 4. st. .... prof. Legionistów POW
- 5. Org. ....
- 6. przydz ..... 1913 Działym Street 1945
POW
- 7. funkcje .....
.....
.....
.....
- 8. nr 75 69
- 9. źr. .... C R U VM 25-1913

komitet Powstańców
Radomski
z 1848 r.

1
2
3 rob. Pelak, T. 1, s. 116

T. 3064/wsk , 7.0w

PIEKARSKA Wanda
ps „Pociecha”

VI Fotografie

1. zdj. portretowe, ksero, szt. 1

Z. Świt. 2012v.

W	Hanna PIEKARSKA
	VM 25-1813

T. 3064 / WSK   POW

PIEKARSKA Hanna
ps. "Pocięcha"

PIEKARSKA Wanda

